

www.qasr.ir باغ موزه زندان قصر

Adaptive and Creative Reuse of Historic Buildings

«استفاده‌ی مجدد از ساختارهای تاریخی با به‌کارگیری روش‌های خلاقانه و سازگار»

نگارش و ترجمه: شیما شاه‌رخی

امروزه حفاظت و رویکردهای مبتنی بر حفاظت با چالش‌های بسیاری روبه‌روست. اگرچه این واژه شامل اقدام‌های وسیعی است که با هدف حفظ میراث فرهنگی به کار می‌رود، اما رویکردهای مبتنی بر آن همواره با اختلاف نظرهایی همراه بوده است. گروهی از نظریه پردازان و حفاظت‌گران میراث فرهنگی ورود ساختارهای جدید و طراحی‌های نوین در بناهای تاریخی را آسیب به ارزش‌های تاریخی و از بین بردن اصالت آن می‌دانند. گروه دیگر اما، حفاظت بدون مداخله را نوعی جانب‌داری متعصبانه و حفاظت از نوع موزه‌ای برمی‌شمارند که از فعالیت سازنده بنا ممانعت می‌کند.

به نظر می‌رسد برای دستیابی به تعادل میان این دو نگرش، ابتدا باید به طبقه بندی میراث فرهنگی با توجه به ارزش‌های موجود در آن اقدام کرد. به عبارتی طبقه‌بندی آثار و بناها با توجه به میزان ارزش‌های نهفته در آنها، اعم از ارزش‌های تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، کالبدی و غیره، تفاوت نگاه و نحوه برخورد و تفاوت در نوع مداخله‌ها را به دنبال خواهد داشت. روشن است که رویکرد حفاظتی ما برای اثری چون تخت

جمشید مشابه با یک خانه‌ی قاجاری نخواهد بود. این طبقه بندی می‌تواند به طور دقیق‌تر و با فاصله‌ی ارزشی کمتر، برای دیگر بناها و آثار نیز در نظر گرفته شود تا برنامه‌های حفاظتی در مواجهه با بناهای مختلف کارآمدتر شوند. توجه به این نکته که ضوابط و مقررات در مرمت و حفاظت از اثری به اثر دیگر تکرارپذیر نیست و هر کدام از این آثار برای تداوم حیات خویش در بسترهای متفاوت نیازهای گوناگونی دارد، سبب می‌شود که حفاظت‌گر با انعطاف بیشتری به ارائه راهکارهای مناسب جهت حفظ تداوم حیات اثر بپردازد.

امروزه به استفاده‌ی مجدد از بناهای تاریخی با طراحی‌های خلاق و هنری، در کنار احترام به اصالت بنا و ارزش‌های موجود در آن و در صورتی که بتواند به نیازهای معاصر پاسخگو باشد، بسیار توجه می‌شود. در سال‌های اخیر نمونه‌هایی از این نوع مداخله در برخی از کشورهای پیشرفته و همچنین در ایران دیده می‌شود که از جمله طرح‌های موفق ایرانی می‌توان به باغ موزه قصر در تهران اشاره کرد.

«این طراحی‌های نوین و در عین حال منطبق با ساختارهای تاریخی که منحصر در خصوص یک بنا یا یک مجموعه تاریخی برنامه‌ریزی و اجرا می‌شوند، در ادبیات رایج با عبارت “**Adaptive and creative reuse of historic building**” شناخته می‌شوند. این طراحی می‌تواند در قالب الحاق بخش جدید به ساختار تاریخی برای پاسخ‌گویی به کارکرد جدید باشد یا با تغییرات در ساختار تاریخی موجود، شرایط جدیدی را برای بهره‌برداری از بنا فراهم آورد» (محمدسعید ایزدی، ۱۳۹۰).

در این باره به معرفی برخی از طرح‌های اجرا شده در کشورهای اروپایی می‌پردازیم که با رویکرد «استفاده‌ی مجدد از ساختارهای تاریخی با به کارگیری روش‌های خلاقانه و سازگار» در دنیا مطرح شده‌اند. گفتنی است که معرفی این طرح‌ها به منزله‌ی تأیید آنها نیست و صرفاً برای آشنایی با رویکرد دیگر کشورها نسبت به این مقوله و نمونه‌های کار شده در دنیا است. بدون شک هرکدام از این طرح‌ها می‌تواند جای نقد و بررسی بیشتری داشته باشد.

مرکز فرهنگی بونتیدا

Bontida Cultural Center

مرکز فرهنگی بونتیدا

مکان: بونتیدا، رومانی

کارفرما: Transylvania Trust Foundation

معماران: Alexandru Fleşeriu and Péter Eszter

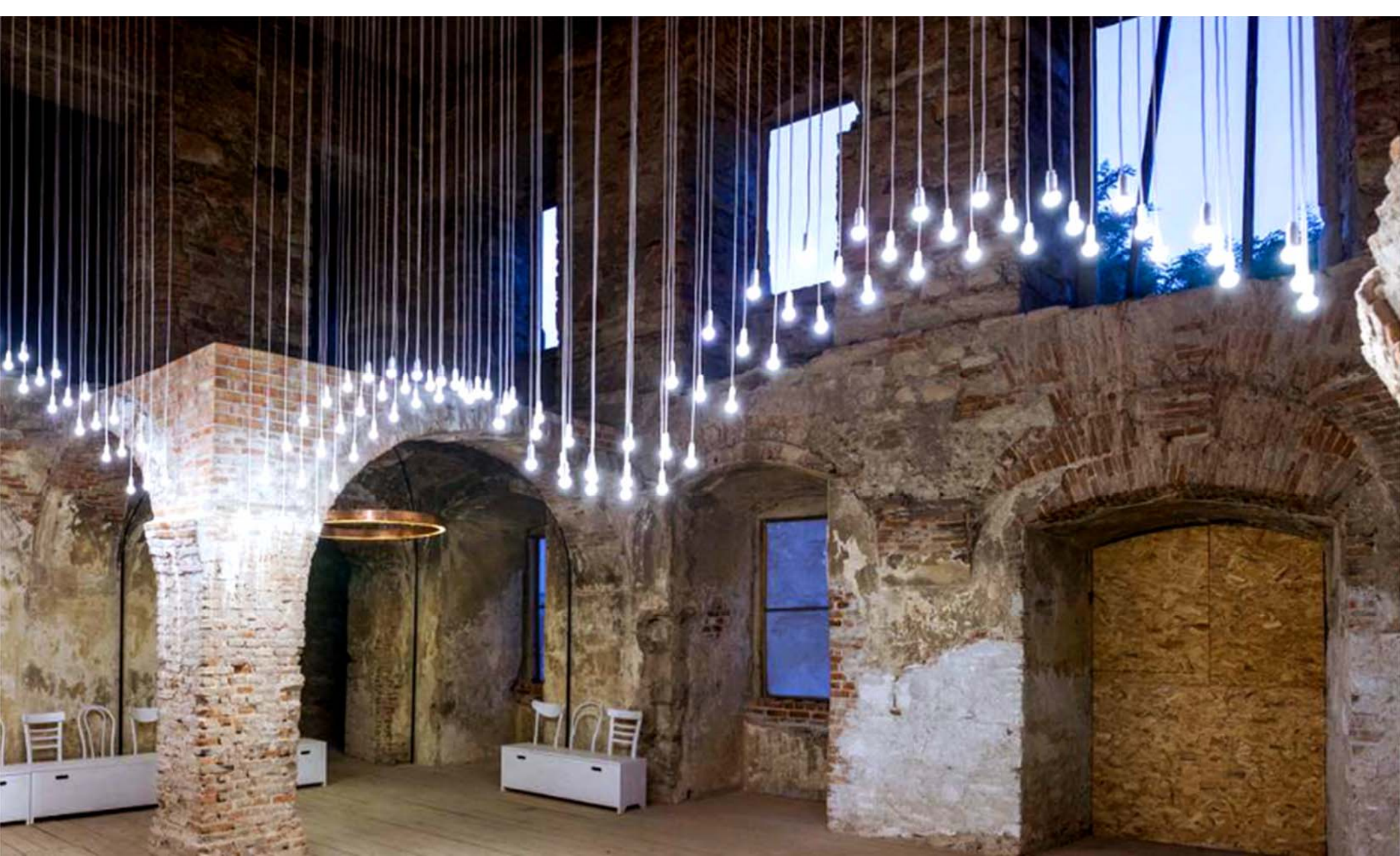
پروژه: طرح احیاء قلعه بونتیدا در رومانی

کاربری پیشنهادی: مرکز هنر و صنایع دستی

مساحت: 220,86 متر مربع

عکاس پروژه: Alexandru Fleşeriu

زمان شروع پروژه: سال 2016 میلادی

پروژه طرح احیاء قلعه بونتیدا با هماهنگی بنیاد «تراست ترانسیلوانیا» آغاز و اجرای آن طی یک دوره‌ی دو ساله، از اول نوامبر ۲۰۱۶ تا ۳۱ اکتبر ۲۰۱۷ انجام خواهد شد

[Association des Centres Culturels de Rencontre – ACCR](#), Paris, France

[Museum of Câmpulung](#), Câmpulung Muscel, Romania

[Art Union of Hungarian Engravers and Lithographers – AUHEL](#), Budapest, Hungary

[Diputación Provincial de Teruel](#), Teruel, Spain

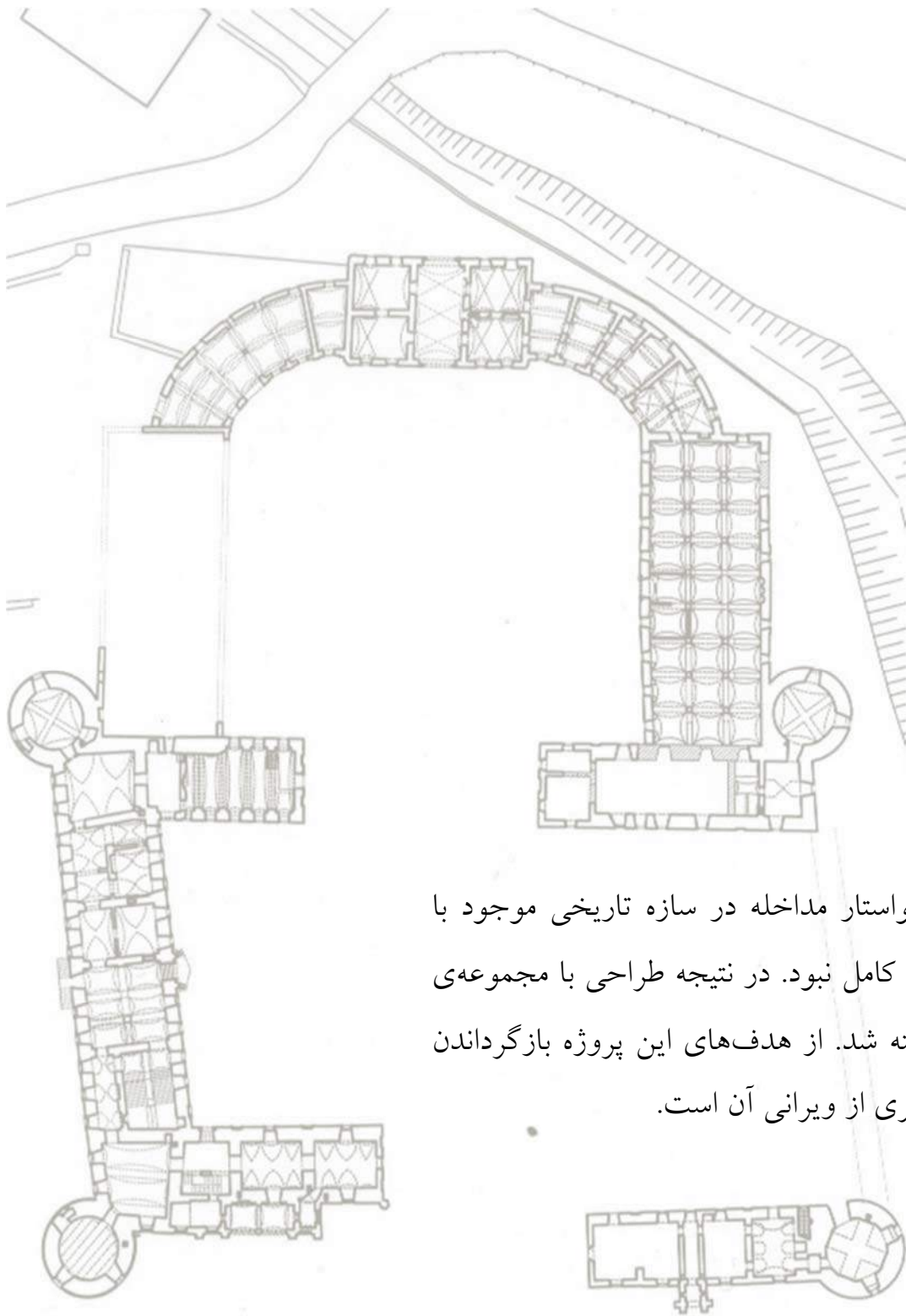
مرکز فرهنگی بونتیدا- بونتیدا، رومانی

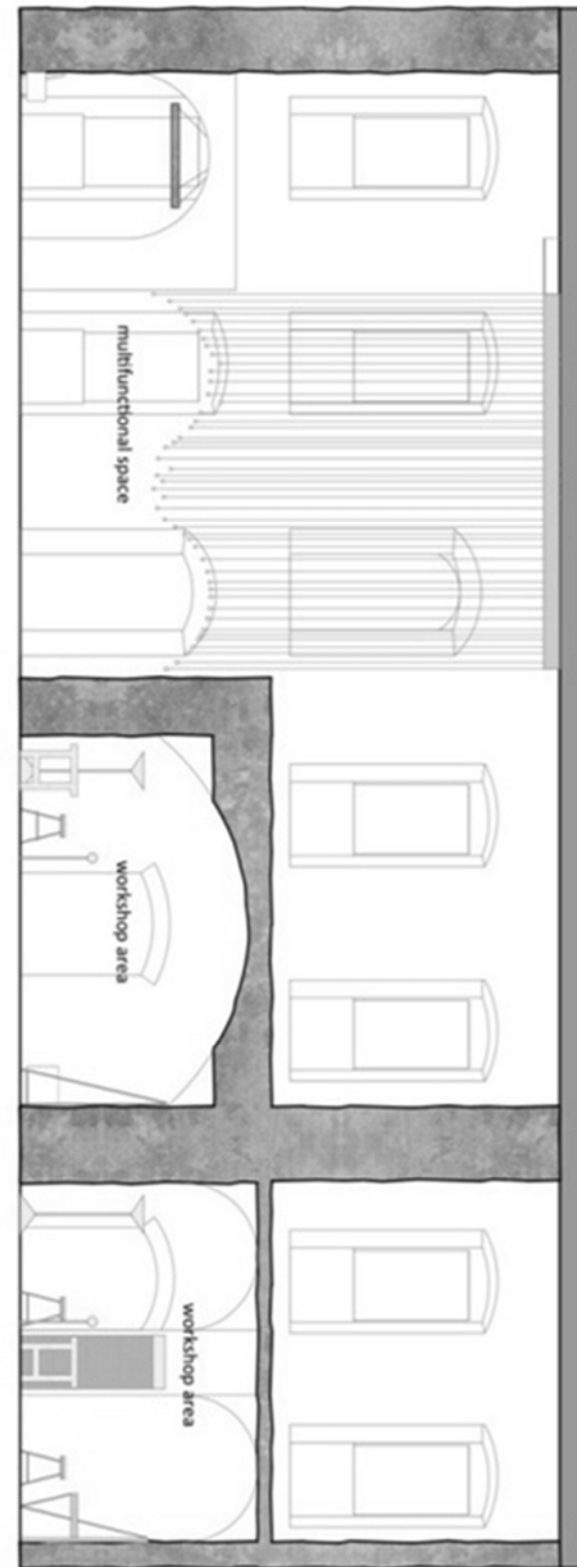
طرح این پروژه نتیجه‌ی یک مسابقه‌ی طراحی برای کاربری مجدد قلعه بونتیدا در رومانی است که توسط موسسه خیریه حفاظتی-فرهنگی «تراست ترانسیلوانیا» با هدف تغییر کاربری فضاهای قلعه به فضاهای کارگاهی و ایجاد یک سالن چند منظوره برگزار شد. با استفاده از زمینه تاریخی قلعه (متعلق به خانواده بنفی در بونتیدا) و کار مرمتی که با هدف الهام‌بخشی در زمینه توسعه فرهنگی- هنری و تعامل مستقیم بین هنر، مهارت‌های صنایع دستی، مرمت معماری و تأثیر انجام شده و ادامه خواهد داشت، این طرح یک ترکیب منحصر به فرد از هنر و صنایع دستی همراه با هنرمندان، صنعتگران و اجراکنندگان را به وجود آورده است.

میراث معماری به عنوان بخشی از هویت اروپا اغلب در زمینه وجود راه‌های خلاقانه برای معرفی ارزش‌های خود دچار کمبود است. یک مرکز هنر و صنایع دستی در یک سایت تاریخی که میراث اروپایی است، قدیمی و نو، خلاقیت و سنت، نوگرایی و محافظه‌گرایی را با روشی خلاقانه کنار هم می‌آورد. این روش همزمان به کشف زمینه‌های جدید هنری و ضرورت حفاظت و ترویج میراث ملموس و ناملموس می‌پردازد.

در این پروژه، طرح احیاء خواستار مداخله در سازه تاریخی موجود با هدف اجرای یک طرح مرمت کامل نبود. در نتیجه طراحی با مجموعه‌ی تأسیسات مستقل در نظر گرفته شد. از هدف‌های این پروژه بازگرداندن کیفیت فضایی بنا برای جلوگیری از ویرانی آن است.

هدف‌ها:

- استفاده از خلاقیت و هنر به عنوان یک ابزار موثر در حفظ و ترویج هویت اروپایی که توسط میراث بیان شده است
- کشف دوباره زمینه های سنتی و روش های بیان هنری به عنوان یک محرک الهام بخش برای هنرمندان و سازندگان جوان در زمینه ای چند فرهنگی
- به کارگیری فن آوری های جدید در طراحی محیط های تاریخی با تأکید بر جایگاه سنت در زمینه های فرهنگی مدرن

گروه‌ها و ذینفعان پروژه:

هدف از این پروژه مخاطب قرار دادن بخش بزرگی از جامعه است:

- هنرمندان جوان در رشته های هنرهای زیبا و هنرهای نمایشی که در ابتدا و شروع زندگی حرفه ای خود هستند و همچنین دانشگاه‌ها و دانشکده‌های هنر و طراحی
- صنعتگران جوان و دانشجویان رشته‌های معماری، مهندسی و مطالعات هنری
- لایه‌های پایین جامعه
- مدارس تمامی کشورهای شرکت کننده
- متخصصان فعال در زمینه‌های میراث فرهنگی، طراحی و هنرهای زیبا

فعالیت‌ها:

فعالیت‌های اصلی برای تأسیس مرکز "هنر و صنایع دستی" در قلعه «بنفی» در بونتیدا شامل فعالیت‌های مدیریتی و همچنین اقدام‌های زیر بوده است:

- برگزاری مسابقه بین‌المللی طرح احیا برای بررسی و معرفی بنای مورد نظر (قلعه) برای تأسیس مرکز و انتخاب شرکت‌کنندگان از تمامی کشورهای شرکت‌کننده در این پروژه.
- راه‌اندازی این مرکز که در ساختمان اصلی قلعه بنفی صورت می‌گیرد و شامل چند منظوره، فضای نمایشگاهی، فضاهای کارگاهی و همچنین فضایی باز برای استراحت و بازی است.

فعالیت‌های مرکز "هنر و صنایع دستی"

- خانه‌ی هنرمندان و صنعتگران
- همکاری هنرمندان جوان و تازه کار و هنرمندان کارآموده با صنعتگران در حال رشد برای خلق ایده‌های جدید در زمینه‌های هنری، بخشی از فعالیت‌های بین‌المللی این مرکز است.

دیگر فعالیت‌های مرکز

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دانش‌آموزان اسپانیایی و رومانیایی
- روزهای بازگشایی عمومی برای مردم مجارستان و رومانی
- برگزاری کارگاه‌های تخصصی برای افزایش ظرفیت شبکه‌های ارتباطی هنرمندان جوان
- افتتاح مرکز هنر و صنایع دستی. تغییر کاربری قلعه بنفی-روز میراث اروپایی
- برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های هنری که توسط مرکز برنامه‌ریزی شده است و از سال ۲۰۱۷ میلادی آغاز می‌گردد. این برنامه‌ها برای هنرمندان جوانی که زندگی حرفه‌ای خود را تازه شروع کرده‌اند و ایجاد فرصت‌هایی برای ملاقات آنها با هنرمندان دیگر، آشنایی با حامیان و سرمایه‌گذاران و فروش آثار هنری تدارک دیده می‌شود.

طاق‌های فروریخته با استفاده از نصب سیستم روشنایی که شامل مجموعه‌ای از لامپ‌های آویزان از سقف بودند، دوباره خلق شدند. (این طرح امکان تجسم ساختار و فرم اصلی بنا را برای بازدیدکننده فراهم می‌کند، بدون آنکه طراح از مصالح بنایی استفاده کرده باشد و یا مداخله‌ای برگشت‌ناپذیر در سازه انجام شده باشد.)

فضاهای موجود در قلعه تبدیل به کارگاه‌های هنر و صنایع دستی شده و هم‌زمان سعی شده است که به بقایای به‌جا مانده حس مکان داده شود.

فضاهای عملکردی برای کارگاه‌های فلز و نجاری به وجود آمد و صنعتگران محلی و دانش‌آموزان داوطلب، تمامی قطعه‌ها را در محل سایت و در طول دو هفته برگزاری کارگاه‌های هنر و صنایع دستی (در مکان قلعه)، در پایان ماه اوت ۲۰۱۶ ساختند.

متن حاضر ترجمه‌ی گزارش‌های ارایه شده در سایت بنیاد «تراست ترانسیلوانیا» کارفرمای این پروژه است.

www.transylvaniatrust.ro

موزه موریتزبرگ در آلمان

Moritzburg Museum, Halle, Germany

موزه موریتزبرگ

مکان: شهر هاله، آلمان

کارفرما: استیفن موریتزبرگ، ایالت آنهالت - زاکسن

معماران: فیونسانتا نیتو - انریکه سوبجانو

پروژه: مرمت و توسعه موزه ی قلعه موریتزبرگ

مساحت کل زمین: 11,220 متر مربع

مهندس سازه: GSE

عکاس پروژه: رونالد هاب

تاریخ شروع: سال 2004 میلادی

طراحی: سال های 6-2005 میلادی

تاریخ اتمام: سال 2008 میلادی

موزه موریتزبرگ - شهر هال، آلمان

قلعه موریتزبرگ یکی از نمونه‌های چشمگیر معماری مذهبی و نظامی آلمان در اواخر قرن ۱۵ میلادی است. این بنا به عنوان کاخ اسقف اعظم ساخته شد و تاریخچه پیچیده آن نشان دهنده مداخلات مختلفی است که در طول قرن‌ها آن را تغییر داده است. از زمان فرو ریختن اضلاع غربی و شمالی بنا در طول جنگ سی ساله (۱۶۱۸-۴۸ میلادی)، تصویر این بنا در ذهن شهروندان برای ۳ قرن به صورت یک قلعه ویرانه باقی مانده بود. با وجود تغییرات متوالی بخش اعظمی از عناصر اصلی معماری و ساختار اولیه آن حفظ شده است: دیوار محوطه پیرامون، سه عدد از چهار برج مدور گوشه‌ها و حیاط اسلحه خانه مرکزی. موزه در سال ۱۹۰۴ دوباره برپا شد و یک بار در جایگاه یکی از بهترین مجموعه‌های اکسپرسیونیستی و هنر مدرن کلاسیک جای گرفت و یک بار در دوره نازی‌ها، زمانی که کارهای "پل کله"، "فرنینگر"، "ارنست لودویگ کرشنر"، "کارل اشمیت راترلف" و هنرمندان دیگر یک بیان اغراق آمیز و منحط تلقی شد، نزول پیدا کرد.

موزه موریتزبرگ یکی از نمونه‌های چشمگیر معماری مذهبی و نظامی آلمان در اواخر قرن ۱۵ میلادی است. این بنا به عنوان کاخ اسقف اعظم ساخته شد و تاریخچه پیچیده آن نشان دهنده مداخلات مختلفی است که در طول قرن‌ها آن را تغییر داده است. از زمان فرو ریختن اضلاع غربی و شمالی بنا در طول جنگ سی ساله (۱۶۱۸-۴۸ میلادی)، تصویر این بنا در ذهن شهروندان برای ۳ قرن به صورت یک قلعه ویرانه باقی مانده بود. با وجود تغییرات متوالی بخش اعظمی از عناصر اصلی معماری و ساختار اولیه

طرح برای ایجاد تغییر در بنای قلعه موریتزبرگ با این سوال آغاز شد: آیا امکان بازسازی قلعه، با بازنمایی محل و بقایای اصلی آن و یک طرح معماری که به طور نمادین متصل به گذشته است اما شرایط معاصر خودش را به نمایش می گذارد، برای بازگرداندن اصالت آن وجود دارد؟ این طرح متناقض از ساختار داستانی نقاشی های یک نمایشگاه الهام گرفته شد. بنابراین طرح معماری ناشی از یک درک شهودی است که تصمیم گیری های بعد از آن را منجر می شود. یک سقف خرپایی جدید بر روی دو فضای نمایشگاهی جدید در نظر گرفته شد تا نور طبیعی را نیز به داخل ساختمان بیاورد. این اجرا ضلع غربی بنا را از بقایای قدیمی قلعه جدا کرده و امکان خلق یک فضای بزرگ بدون ستون و منحصر به فرد را برای ارائه فضاهای نمایشگاهی مختلف می دهد. نمای سقف جدید که از پنل های آلومینیومی سخت تشکیل شده بین هندسه زاویه دار بنای قلعه و فرم نامنظم سقف شیب دار ارتباط برقرار کرده است. نورگیرهای سقفی، مثبت و منفی، با تفاوت هایشان نشان می دهند که معماری هنری ترکیبی است و وظیفه ما در نهایت پیدا کردن ارتباط عناصر با یکدیگر است.

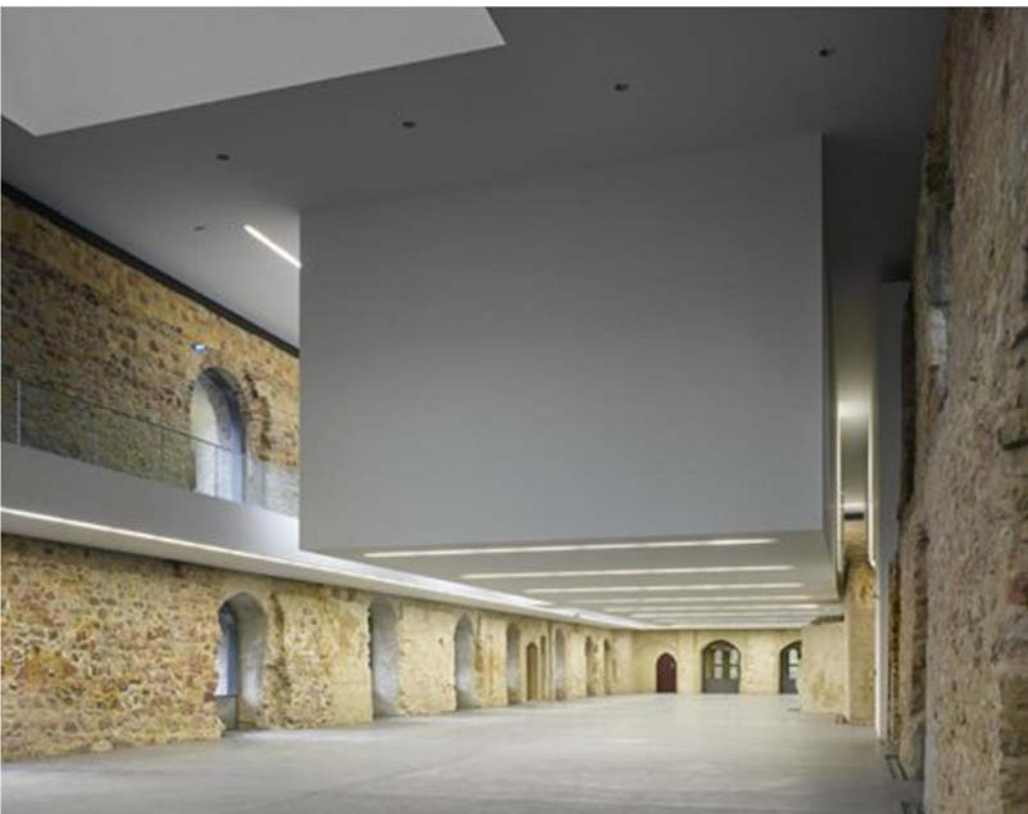

سال ۱۸۲۹ میلادی، به استثنای یک پروژه انجام نشده مبنی بر تغییر کاربری قلعه به دانشگاه که توسط کارل فردریش شینکل پیشنهاد شد تا سال ۲۰۰۴ میلادی که دولت زاکسون-آنهالت تصمیم به انجام بازسازی قلعه و گسترش موزه با گالری های جدید و نمایشگاه های دائمی و موقت گرفت، تغییری در قلعه صورت نگرفت.

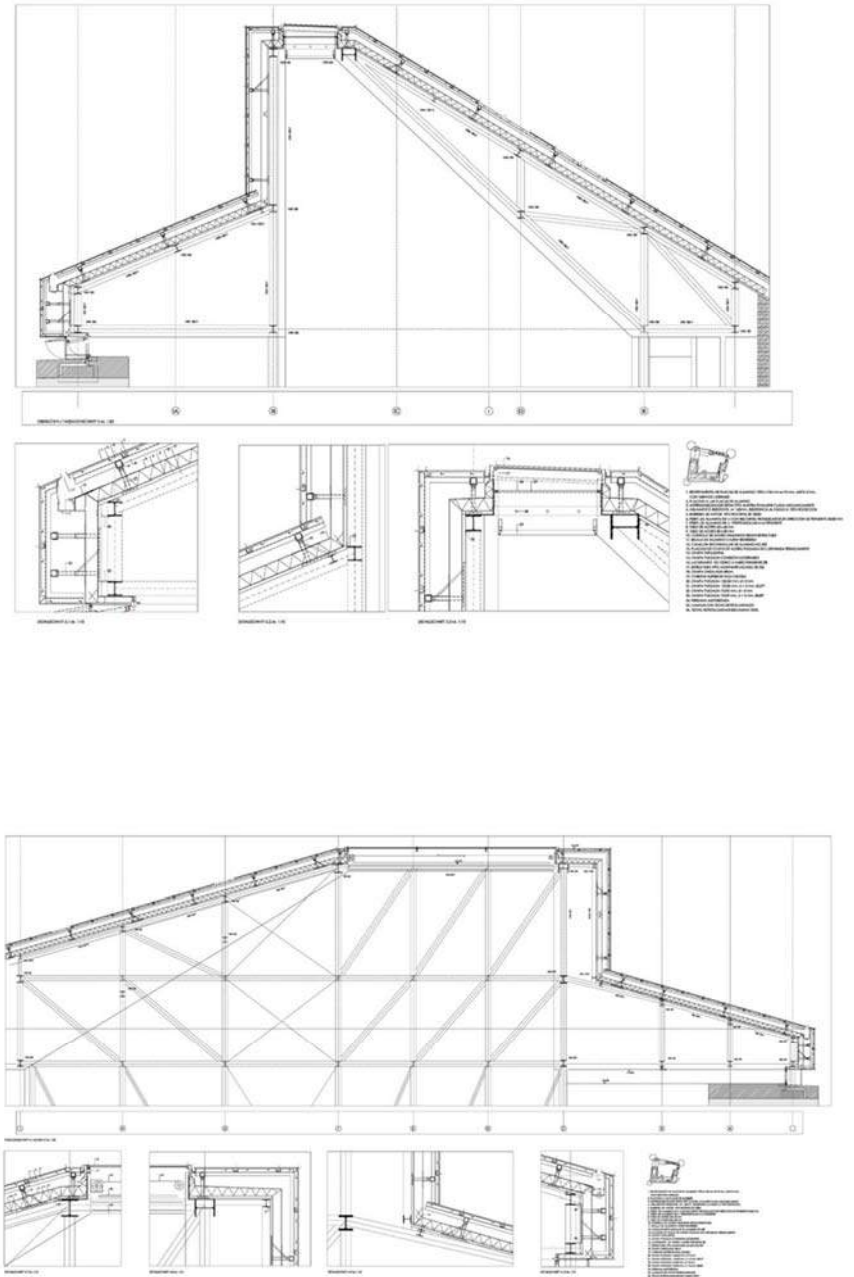

مفهوم تاراج و غارتی است که در زمان نازی‌ها و جنگ جهانی دوم اتفاق افتاد. بدین ترتیب تصاویر نمایشگاه همراه با توسعه جدید، معماری موزه، تاریخ موزه و محتوای آن را ادغام کرده و در ذهن ما به یک فرآیند زنجیره‌وار تبدیل می‌کند. از زمانی که پروژه تکمیل شده است، در هر بار بازدید از قلعه به طور شگفت‌آوری احساس می‌کوب شدن و متوقف شدن به ما دست می‌دهد.

مداخلات جدید در قلعه موریتزبرگ با هدف حفاظت از ویرانه‌ها و بقایایی بود که در طول قرن‌ها قلعه را به نمایش گذاشته بود. این کار با حفظ ساختمان‌های موجود دست نخورده و اضافه کردن سیستم‌های روشنایی برای نمایش آثار داخلی انجام شد. آثار کاسپر دیوید فردریش، ادوارد مونک و کله از مجموعه اصلی همراه با کارهایی از کریشنر، اریش هکل و امیل نولده که توسط هرمان گرلینگر، صاحب یکی از با ارزشترین مجموعه‌های خصوصی اهدا شد و ارائه آنها در سالن‌های جدید موزه به

معماران موزه، سازه سنگی مربوط به قرن پانزدهم را با ساخت یک سقف بر روی فضای باز طبقه فوقانی گسترش دادند. همچنین طبقه‌ای جدید به حالت معلق از مرکز این سقف، فضایی نمایشگاهی دیگری را به وجود آورده است بدون اینکه نیازی به استفاده از ستون در گالری اصلی باشد.

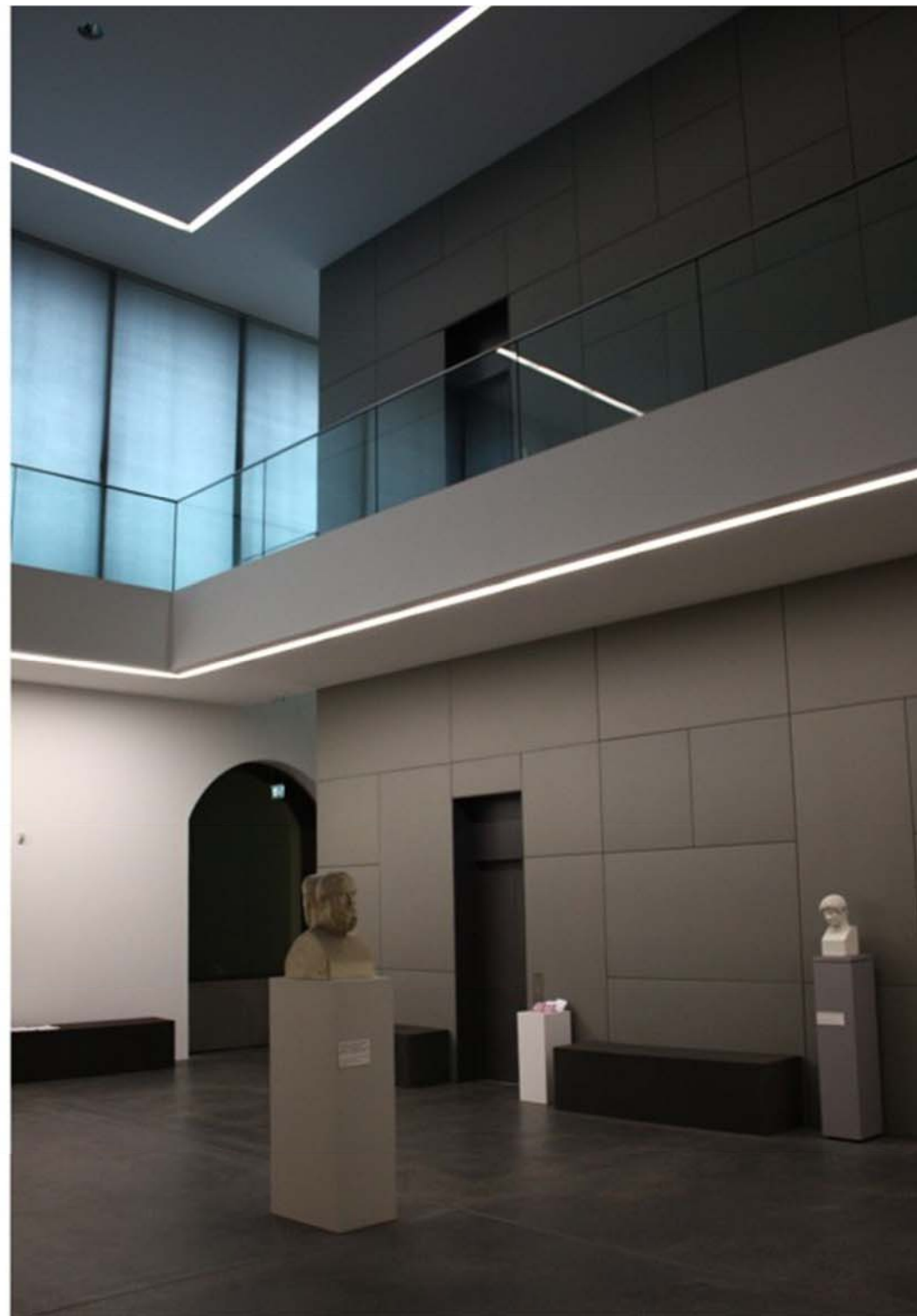

طبقه فوقانی با مصالح جدید به بنای پیشین اضافه شده و امکان ایجاد یک فضای نمایشگاهی، دید به بیرون و استفاده از نور طبیعی را به بنا داده است.

ورودی ذوزنقه‌ای شکل فلزی نیز از جمله الحاقات بعدی اجرا شده در طرح توسعه بنا است. در این تصویر تضاد جنس و مصالح به کار برده شده در بنا با سازه اصلی و قدیمی کاملاً مشخص است و علاوه بر اینکه مرمت بنا نشانه‌های زمان خودش را دارا است و اصالت سازه اولیه را تحت الشعاع قرار نداده، امکان استفاده مجدد از آن را نیز فراهم کرده است.

فضاهای داخلی موزه

متن حاضر ترجمه‌ی گزارش‌های ارایه شده در سایت معماران
طراح این پروژه است.

www.nietosobejano.com